

tíðindablaðið sosialurinn

Telefon 118 20
Argjavegur 26, 3800 Argir
Postsmoga 76, 3800 Tórshavn

Útgevri: P/f Sosialurinn ©
Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
Fyrirtaksstjóri: Krisjan Dahl
Bláðólk: Hogni Djurhuus
Randi Jacobsen
Tórfinn Smith
Ljósmyndari: Kalmar Lindenskov
Uppseting: P/f Sosialurinn
Prent: P/f Pressan 1981

Blómandi bóka- marknaður

TAÐ hevur leingi verið siður, at forløg og høvundar geva sínar bókur út fyri jól. Hendan tíðin er í so máta einki undantak. Tað skuldi so bert verið, at bókatilboðið í ár er ríkari og meira fjølbroytt enn nakrantíð áður.

TAÐ man vera eindømi, at so lítil tjóð sum okkara hevur so stóra bókaútgávu. Tað verður yrkt og skrivað sum ongantíð áður og hetta fegnast sjálvsagt øll, sum kenna nakað fyri bókmentum, um.

MEN samstundis eiga vit ikki at gloyma, at hetta bókmentavirksemið ikki er uttan kostnað fyri tey, sum skriva. Í flestu fjørum bera høvundarnir sjálvir kostnaðin av bókini, hóast eitt forlag stendur á permuni, og ógvuliga sjáldan fáa høvundar til fagrar bókmentir løn fyri sítt starv. Hetta er lítið sømiligt fyri eina tjóð, ið vanliga kallar seg mentaða. Løgtingið hevur á sannað hetta og samtykt, at broyta stuðulspolitikkini hjá Mentunnargrunninum. Broytingin skuldi eftir lögtingsins samtykt verða, at

oddagrein

meira beinleiðis stuðul skal kunna latast rithøvundum móguliga sum eitt slag av starvsløn í upp til trýggjar mánaðir. Samstundis samtykti lögtingið, at bótast skuldi munandi um láni-møguleikarnar hjá sjálvum útgevarunum, soleiðis, at útgávan ikki skal verða óneyðugt tyngd av rentuútreiðslum.

LØGTINGIÐ hevur eisini játtað tann neyðturviliga peningin, men kortini er nýggja skipanin ikki farin at virka. Málið er strandað uppá eina nýggja reglugerð, sum landsstýrið skal gera. Vit eru væl greidd yvir, at tað ikki er heilt rætt, at fáa hesa reglugerð niður á pappírið, tí reglugerðin skal dekkja áhugamál hjá rithøvundum eins væl og tónaskaldum.

KORTINI ber ikki til at biða í allar ævir. Landsstýrið hevur havt eitt ár nú, og tí hevði ein hóskandi nýttárgáva til føroysk mentafólk verið tann reglugerð fyri Mentunnargrunn lögtingsins, sum so mongum leingist eftir.

jd

Framhald av síðu 2

folk og leiðslu.

Ernst Hansen sigur viðari, at leiðsluhátturin, sum verður brúktur, er tann vit kenna frá 20-unum, nevniliga »kæft, trit og retning«. Tú fær eina boð, og so er als einki at tosa um meira. Ein skuldi ikki trúð hetta var í 1985.

Ernst Hansen sigur, at tað finnst stovnar, har starvsfólk ongantíð verða tikin við uppá ráð og har als eingin kommunikation er millum leiðslu og starvsfólk. Á fleiri stovnum er als einki veruligt arbeiðsbýti.

— Mær fyríkemur tað, at manga staðni verður ein hurlivasi av eini aðrari verð. Eitt nú er als eingin organisatiónsskipan.

Aðra staðni virkar leiðslan als ikki. Har er rætt og slætt ein »steindeyð« leiðsla, og í fleiri forum eru tað tí starvsfólkini sjálvi, sum hava leiðsluna um hendi, júst tí verandi leiðsla ikki virkar, sum hon skal.

Likasæla

Viðari sigur Ernst Hansen, at tað visir seg, at á nógvum arbeiðsplássum ræður likasæla viðvíkjandi royndunum at fáa eitt demokratiskt arbeiðsumhvørvi, t.v.s. at leiðslan hevur ongar greiðar fyriskipanir at ganga eftir, onga organisatiónsáttan, sum er skipan, ið sigur hvørjum einstøkum, hvat hann hevur at gera og hvar hann hoyrir heima á arbeiðsplássinum.

Ernst Hansen visir á, at Starvsmannafelagið í seinastu sáttmlasamráðingunum fekk við í sáttmálan, at starvsfólk skulu hava rætt til at krevja, at ein organisatiónsskipan er fyri ein stovn, fyri at tey á tann hátt kunnu siggja, hvar tey eru plaserad á arbeiðsplássinum.

— Tað verður henda vegin vit koma at ganga í framtíðini, leggur Ernst Hansen aftrat.

Lættasta leiðin

— Men landsstýrið velur so bert ta lættastu loysnina. T.v.s. at er onkur trupulleiki á einum arbeiðsplási, so setir landsstýrið seg í samband við stjóran og spyr, um nakar trupulleiki er. Sigur stjórin tá, at eingir trupulleikar eru, so tekur landsstýrið hetta fyri góða vøru. Meira verður ikki gjørt. Einki verður kannað.

Sjálvr heldur Ernst Hansen, at hetta seinasta málið viðvíkjandi Telefonverkinum er eitt sera gott dømi um slíkan framferðarhátt.

— Eg haldi tað er harðliga tiltrongt, at menn

kunna seg við viðurskiptini, hóast tað krevur bæði tíð og orku.

ótti ræður

— Vit spurdu Ernst Hansen, um tað ikki er so, at fólk, ið fáa ringa viðferð á arbeiðsplássinum, tora ikki at klaga til Starvsmannafelagið um hesi viðurskipti, tí tey kanska bera ótta fyri at missa arbeiðið ella bera ótta fyri represalium frá leiðsluni?

— Tann ræðslan, sum ráddi serliga fyrr millum starvsfólk og arbeiðsfólk, har tey vóru bangin fyri at siga sína hugsan ella koma við klagum um viðurskipti á arbeiðsplássinum, hon ræður tianverri nógva staðni í dag. Tað fyríkemur mær, at henda hugsan er rættiliga inngrógv. Fólk vilja heldur vera óráttad ella geva seg í forum, har tey eiga allan rætt, júst tí tey bera ótta fyri, hvat arbeiðsgevarin fer at siga og gera, tá tey eina ferð koma við klagum um vánaligu arbeiðsviðurskiptini.

— Sjálvr haldi eg, at hesin rættur átti at verið ein sjálfvlgja í dag og rokni eg eisini við, at fleiri og fleiri fara at tora at stiga fram, um áftaná seinastu hendingarnar á telefonverkinum.

Lønar seg at brúka fakfeløg

Prinsipielt haldi eg, at henda sakin á telefonverkinum visir okkum, at tað lønar seg at brúka eitt fakfelag til tess at fáa viðurskiptini á einum arbeiðsplási í rætt lag. Tað er eisini júst hetta, sum er endamálið við at vera limur í einum fakfelag, nevniliga tað, at felagið arbeiðir fyri áhugamálinum hjá limunum.

Ernst Hansen viðgongur tó, at tað er ein sannroynd eisini í dag, at fleiri starvsfólk sum verða kúgað av arbeiðsgevarum, tora ikki at koma til fakfelagið við málinum. Tey vilja heldur siga upp ella halda fram við at arbeiða undir einum stjóra, sum forfylgir teimum.

— Hvørji ráð hevur tú til hesi fólk?

— Míni ráð eru, at tey sjálvandi fyrst eiga at royna at loysa hesar spurningar saman við arbeiðsgevaranum, men finst eingin loysn við tí, so eigur ein at fara til fakfelagið.

Tá er tað so eisini avgerandi, at fólk ikki avberum ótta taka seg úr felagnum ella siga upp á arbeiðsplássinum. Ein krevur at standa við tað, sum ein heldur er rættur sín og stríðast fyri tí.

Annars heldur Ernst Hansen ikki, at tað átti at

verið gjørt so nógv av í hvørjum einstøki færi sum eitt nú at fara út í bláðini. Hetta hoyrir til undantøkini, men er rætt, tá hetta er neyðugt.

— Sammeta vit nú viðurskiptini í Føroyum við tey aðrastaðni, hvør er so munurin?

— Hann er ómetaliga stórur. Aðrastaðni hava teir samarbeiðsnevndir, sum umboða bæði leiðslu og starvsfólk, og har báðir partar eru við, tá avgerðir verða tiknar.

— Hetta er harafturimóti bannlýst í Føroyum. Her verður roynt at halda starvsfólk uttanfyri allar avgerðir, sum verða tiknar. Alt snýr seg um ein persón, og tað er stjórin. Hann hevur nærum óavmarkað vald.

Hvat viðvíkur skipanini við álitisfólkum, so heldur Ernst Hansen, at henda skipan tianverri bert virkar sum hon skal á nógvum fáum arbeiðsplássum. Orsøkin er m.a. hon, at álitisfólkini eru ikki við, tá avgerðirnar viðvíkjandi arbeiðsplássinum verða tiknar. Arbeiðsgevarin ekspederar øll mál uttan um álitisfólkini, og verða tey tikin við uppá ráð, tá avgerðir skulu takast, so er tað tá okkurt skitið arbeiði skal gerast. Ernst Hansen visir annars á, at arbeiðsgevarin vil als ikki vera við til at figgja eina skipan, har eitt nú álitisfólk kunnu fáa eina útbúgving. Snøgt sagt vilja arbeiðsgevararnir ikki gjalda nakað fyri at hava eina vølvirkandi skipan og er so talan um starvsfólk, so kemur tað als ikki uppá tal. Her hugsu eg eisini um tilboð um eftirútbúgvingar o.l.

Seigpina

Uppá fyrisurning hvat hann heldur um royndirnar hjá Føroya Arbeiðarafelag at útbúgva álitisfólk og skipa fyri fakligari undirvising sigur Ernst Hansen, at hetta sjálvsagt er gott, men tað átti ikki verið neyðugt, at tað skal ganga ein generatión, áðrenn ein hevur fingið tað fyrsta liðið av útbúning álitisfólkum.

Í Føroyum vilja arbeiðsgevararnir í veruleikanum seigpina hesar stættir, meðan tað aðrastaðni er ein sjálfvlgja, at eitt nú álitisfólkini fáa holla útbúgving og virka eftir ætlan í skipanini til frama fyri alt arbeiðsplásið.

— Tað kann ikki vera rætt, at tað skulu vera »lünirnar« hjá teimum einstøku stjórunum, sum eru avgerandi fyri, hvussu starvsfólk og arbeiðsfólk annars kenna seg á sínum egna arbeiðsplási, sigur Ernst Hansen at enda.

jan